

**Future Skills Wales –
Generic Skills Survey 2003**

AssetSkills

**Arolwg o Gyflogwyr Sgiliau
Generig Sgiliau Dyfodol Cymru
2003**

Sgiliau Ased SSC

Arolwg o Gyflogwyr Sgiliau Generig Sgiliau Dyfodol Cymru 2003: Sgiliau Ased SSC

Adran 1 Cyflwyniad

1.1 Cefndir arolwg Sgiliau Dyfodol Cymru

Astudiaeth yw Arolwg Sgiliau Generig Sgiliau Dyfodol Cymru 2003 yn cynnwys Arolwg Cyflogwyr ac Arolwg Cartrefi, sy'n archwilio anghenion cyflogwyr yng Nghymru o ran sgiliau, a'r sgiliau a gynigir gan y bobl sy'n byw yno.

Cynhaliodd MORI ac Experian Business Strategies yr Arolwg Cyflogwyr ar ran Partneriaeth Sgiliau Dyfodol Cymru. Mae'r Bartneriaeth yn cynnwys cynrychiolwyr o blith prif lunwyr polisi Cymru, gan gynnwys y Rhwydwaith Sgiliau Busnes.

Diben Arolwg Sgiliau Generig Sgiliau Dyfodol Cymru 2003 yw cynorthwyo'r Bartneriaeth wrth ddatblygu polisi a chynllunio darpariaeth cyflwyno gwasanaeth. Mae'r Arolwg Cyflogwyr a'r Arolwg Cartrefi yn nodi anghenion sgiliau yn ogystal â'r gofynion am ddysgu a hyfforddi ymhlith cyflogwyr a'r boblogaeth sydd o oed gweithio yng Nghymru. Bydd gwybodaeth ar agweddau a chanfyddiadau yn helpu asiantaethau i symud y rhwystrau i hyfforddi ac yn annog pobl i ddysgu sgiliau newydd er mwyn achub ar y cyfleoedd am swyddi a ddaw i'r amlwg. Bydd y canfyddiadau yn rhoi gwybodaeth hefyd i fusnesau ac unigolion yn eu penderfyniadau wrth recriwtio a chyflogi.

Mae'r arolygon yn canolbwyntio ar sgiliau generig, sef y sgiliau hynny y gellid eu trosglwyddo ar draws grwpiau a sectorau galwedigaethol. Nid yw Arolwg Sgiliau Generig Sgiliau Dyfodol Cymru 2003 yn mynd i'r afael â sgiliau sy'n swydd-benodol, hynny yw maent yn benodol i'r rôl a'r sector y mae unigolyn yn ymwneud â nhw, ond mae hwn yn faes allweddol lle gall y Cynghorau Sgiliau Sector (SSC) gyfoethogi'r wybodaeth am anghenion sgiliau yn eu sector, ac maent yn gwneud hyn.

Mae'r adroddiad cryno hwn yn rhoi trosolwg o ganlyniadau'r Arolwg Cyflogwyr ar gyfer y sector Sgiliau Ased. Mae felly yn allbwn pwysig, am ei fod yn rhoi gwybod am anghenion a diffygion sgiliau generig penodol y sector yng Nghymru, ac yn ei gwneud yn bosibl cymharu â'r sefyllfa yng Nghymru yn ei chyfanrwydd.

1.2 Methodoleg yr arolwg

Cynhaliwyd cyfweiliadau â 6,020 o sefydliadau rhwng mis Chwefror a mis Ebrill 2003, a chafwyd cyfanswm o 168 o gyfweiliadau â chyflogwyr yn y sector Sgiliau Ased.

Cafodd yr holl sectorau yn yr economi eu cynnwys, a chynhwyswyd cyflogwyr a oedd yn cyflogi o leiaf un person (h.y. lle'r oedd o leiaf 2 berson yn gweithio mewn sefydliad).

Dewiswyd y sampl o Gronfa Ddata Busnes y Tudalennau Melyn. Cyfanswm y nifer darged o gyfweiliadau a gyrhaeddwyd oedd 6,000. Dosbarthwyd hwn yn ôl cyfran ac yn ôl sefydliad¹, ar draws 22 Awdurdod Unedol Cymru (UA). Gosodwyd targed isaf o 200 o gyfweiliadau ar gyfer pob AU. O fewn yr AU, dewiswyd y sampl yn gymesur yn ôl bandiau nifer y cyflogeion (2-10; 11-24; 25-99; a 100+) a sector y diwydiant (15 Adran y SIC) yn seiliedig ar ddata unedol gan yr Ymholiad Busnes Blynnyddol (ABI) 2001. Graddfa'r ymatebion dilys oedd 51%.

Mae'r data wedi'i bwysoli yn ôl yr AU, nifer y cyflogeion a SIC gan ddefnyddio data gan Ymholiad Busnes Blynnyddol 2001. Defnyddiwyd dau ddewis pwysoli:

- *Nifer yr unedau busnes*
- *Nifer y cyflogeion*

Dylid nodi nad yw'r data wedi'u samplu na'u pwysoli yn unol â diffiniadau SSC, ac felly dylid trin y canlyniadau â pheth gofal, yn enwedig lle ceir llai o gyfweiliadau. Ni chyflwynir unrhyw ganlyniadau yn yr adroddiad hwn lle mae nifer fas y cyfweiliadau y seiliwyd y data arnynt yn is na 50.

1.3 Diffinio'r Cyngor Sgiliau Sector

Am fod cod SIC 4-digid ar y data, mae'n bosibl dadansoddi'r data fel y mae'n ffitio i SSC. Mae SSC Sgiliau Ased yn cynnwys cyflogwyr yn y diwydiannau rheoli cyfleusterau a glanhau, a defnyddiwyd 'ffit orau' y codau SIC (70, 74.7) y sector hwn i ddadansoddi'r data a gyflwynwyd yn yr adroddiad hwn.

1.4 Maint sampl y sector

Cynhaliwyd cyfanswm o 168 o gyfweiliadau gyda sefydliadau yn SSC Sgiliau Ased.

1.5 Arferion Adrodd

Mae'n werth nodi fan hyn bod yr adroddiad yn cynnwys llawer o dablau ac y defnyddiwyd arferion adrodd safonol:

- mae'r holl ganrannau wedi eu talgrynnu i rifau cyfan. Gall hyn olygu yn achlysurol nad yw canrannau yn creu swm o 100 y cant; ac
- mae ^{1*} yn nodi bod y gwerth yn llai na 0.5 y cant;

¹ Seiliwyd ar ddata proffil (nifer yr unedau) Ymchwiliad Busnes Blynnyddol 2001.

1.6 Amlinelliad yr adroddiad

Mae adran ganlynol yr adroddiad yn ystyried y sgiliau cyfredol a thebygol y maent eu hangen ar gyflogwyr (adran 2). Mae adran 3 yn ystyried anawsterau recriwtio a swyddi gwag o achos prinder sgiliau, ac mae adran 4 yn archwilio prinder sgiliau mewnol mewn sefydliadau yn y sector. Mae adran 5 yn archwilio'r hyn y mae'r arolwg yn ei ddweud wrthym am weithgarwch hyfforddi a'r rhwystrau i hyfforddi a gafwyd gan gyflogwyr, ac mae adran 6 yn gorffen â chrynodeb o'r materion allweddol.

Adran 2 Yr Anghenion o ran Sgiliau

2.1 Sgiliau y mae eu hangen nawr ac yn y tair blynedd nesaf

Mae'r arolwg yn gofyn i gyflogwyr ystyried y math o sgiliau y mae eu hangen ar hyn o bryd yn eu sefydliadau ac ar ba lefel y mae angen y sgil hwnnw. Dangosir y canlyniadau ar gyfer y sector Sgiliau Ased yn y tabl isod. Ar hyn o bryd, mae sgiliau Llythrennedd, y Gallu i ddysgu, i Weithio fel tîm, i Ddangos menter, ac i Ddeall anghenion cwsmer i gyd yn sgiliau y mae eu hangen ar lefel uwch.

Tabl 2.1 Lefelau sgil y mae eu hangen ar hyn o bryd

	Lefelau'r anghenion sgil ar hyn o bryd					
	Lefel (% y sefydliadau)					
	Dim angen (0)	Sylfaenol (1)	Canolradd (2)	Uchel (3)	Uwch (4)	Ddim yn gwybod
Rhifedd	6	12	29	40	14	0
Llythrennedd	2	11	12	59	16	0
Iaith Gymraeg	65	16	13	4	2	0
Iaith dramor	88	8	2	2	0	0
Datrys problemau	11	12	29	37	11	0
Cyfathrebu	2	8	12	52	28	0
Y gallu i ddilyn cyfarwyddiadau	2	4	15	61	18	0
Sgiliau TG	11	11	25	45	8	0
Y Gallu i ddysgu	2	8	20	60	10	0
Dangos menter	1	7	22	59	12	0
Sgiliau Arweinyddiaeth	17	10	29	37	7	0
Sgiliau rheoli	20	13	25	33	10	0
Trefnu eu dysgu a'u datblygiad eu hunain	12	13	30	41	4	1
Gweithio mewn tîm	3	7	15	58	17	0
Deall anghenion cwsmer	2	5	9	55	29	0
Sgiliau entrepreneuriaeth	29	21	22	21	7	0
Hyblygrwydd	1	7	25	55	13	0
Y sail bwysol = 168 (yr holl sefydliadau)						
<i>Ffynhonnell: Arolwg Sgiliau Generig Sgiliau Dyfodol Cymru 2003</i>						

Gan edrych i'r dyfodol, mae disgwyl y bydd angen yr holl fathau o sgil ar lefelau uwch, gyda chynnydd penodol ar y lefelau uwch mewn Deall anghenion cwsmeriaid a sgiliau TG.

Tabl 2.2 Lefelau o anghenion sgiliau a ddisgwylir ymhen tair blynedd

	Lefelau yr anghenion sgiliau a ddisgwylir ymhen tair blynedd					
	Lefel (% y sefydliadau)					
	Dim angen (0)	Sylfaenol (1)	Canolradd (2)	Uchel (3)	Uwch (4)	Ddim yn gwybod
Rhifedd	5	10	27	40	18	0
Llythrennedd	2	8	13	57	21	1
dramor	56	21	16	5	3	0
laith estron	81	11	6	1	1	0
Datrys problemau	10	11	24	36	19	0
Cyfathrebu	2	5	10	49	35	0
Y gallu i ddilyn cyfarwyddiadau	2	4	10	61	24	0
Sgiliau TG	7	9	14	48	22	0
Y Gallu i ddysgu	1	9	18	56	17	0
Dangos menter	1	6	17	60	16	0
Sgiliau Arweinyddiaeth	12	10	25	41	12	0
Sgiliau rheoli	17	11	23	32	17	1
Trefnu eu dysgu a'u datblygiad eu hunain	10	12	24	43	11	1
Gweithio mewn tîm	3	6	15	54	23	0
Deall anghenion cwsmer	1	4	6	51	38	0
Sgiliau entrepreneuriaeth	28	18	19	18	8	0
Hyblygrwydd	1	5	19	55	20	0
Y sail bwysol = 168 (yr holl sefydliadau)						
<i>Ffynhonnell: Arolwg Sgiliau Generig Sgiliau Dyfodol Cymru 2003</i>						

Adran 3

Anawsterau Recriwtio a Swyddi sy'n wag o achos Prinder Sgiliau

Yn yr arolwg, ceir dau fesur o anawsterau recriwtio:

- Swyddi Gwag sy'n anodd eu llenwi - swyddi gwag y mae sefydliadau yn deall eu bod yn 'anodd-eu-llenwi'.
- Swyddi Gwag o achos Prinder Sgiliau - swyddi gwag y mae sefydliadau yn credu eu bod yn anodd eu llenwi am resymau yn ymwneud â sgiliau. Diffinnir yn benodol yn yr arolwg hwn fel 'anodd-eu-llenwi' am 'nad oes gan ymgeiswyr y profiad perthnasol' ac 'nid oes gan ymgeiswyr y sgiliau perthnasol y mae eu hangen arnom'.

Dywedodd un o bob pump (20 y cant) o sefydliadau yn sector Sgiliau Ased SSC bod o leiaf un swydd wag adeg yr arolwg, dywedodd deg y cant bod ganddynt swyddi anodd-eu-llenwi adeg yr arolwg a dywedodd tri y cant bod ganddynt swyddi gwag oherwydd prinder sgiliau, hynny yw, swyddi gwag a oedd yn anodd eu llenwi am resymau yn ymwneud â sgil.

Mae cyfran y cyflogwyr sy'n sôn am bob math o swydd wag yn is yn y sector Sgiliau Ased nag yng Nghymru yn ei chyfanrwydd (lle mae'r ffigurau yn 22 y cant, 14 y cant a saith y cant yn y drefn honno). Fodd bynnag, mae'r crynodiad o swyddi gwag sy'n anodd eu llenwi yn uwch yn y sector Sgiliau Ased pan amlygir y swyddi gwag fel canran o'r gyflogaeth. Awgryma hyn fod sefydliadau sy'n dioddef gan y fath anawsterau yn debygol o'u cael mewn niferoedd uwch na'r cyffredin.

Tabl 3.1 Mesur y Swyddi Gwag, y swyddi gwag anodd-eu-llenwi a swyddi sy'n wag o achos prinder sgiliau

	Cymru		SSC Sgiliau Ased	
	% y sefydliadau sy'n adrodd	% o gyflogaeth	% y sefydliadau sy'n adrodd	% o gyflogaeth
Yr holl swyddi gwag	22	2.0	20	5.5
Y swyddi gwag annodd-eu-llenwi	14	1.1	10	2.9
Y swyddi sy'n wag o achos prinder sgiliau	7	0.5	3	Dd.B
Y sail amhwysol	6,020	6,020	168	168

*Ffynhonnell: Arolwg Sgiliau Generig Sgiliau Dyfodol Cymru 2003
Sail: Yr holl sefydliadau*

Adran 4 Bylchau o ran Sgiliau Mewnol

Gofynnwyd i gyflogwyr hefyd am lefel y sgiliau ymysg eu cyflogaion cyfredol er mwyn cael gwybod pa un ai oedd bwlich rhwng y mathau o sgiliau sydd ganddynt ar hyn o bryd, a'r sgiliau y mae eu hangen arnynt i ddiwallu amcanion y busnes.

Tra bod swyddi gwag, swyddi anodd-eu-llenwi a swyddi sy'n wag o achos prinder sgiliau yn mesur pa un ai oes anghyfartaledd yn y farchnad lafur allanol, mae bylchau o ran sgiliau yn mesur yr anghyfartaledd yn y sefydliad.

Dywedodd deg y cant o gyflogwyr bod y fath fylchau o ran sgiliau yn bod yn y sector Sgiliau Ased, a bod nifer y staff a effeithid yn cynrychioli 7.4 y cant o'r gyflogaeth yn y sector. Yn yr un modd â'r canlyniadau am swyddi gwag, mae'r crynodiadau yn ymddangos yn fwy difrifol yn y sector nac yng Nghymru yn ei chyfanrwydd.

Table 4.1 Amllder y bylchau o ran sgiliau yn ôl galwedigaeth

	<i>% y sefydliadau yn adrodd am fylchau o ran sgiliau</i>	<i>Bylchau o ran sgiliau fel canran o gyflogaeth</i>	<i>Sail amhwysol</i>
Cymru	19	5.1	6020
Sgiliau Ased	10	7.4	168

*Ffynhonnell: Arolwg Sgiliau Generig Sgiliau Dyfodol Cymru 2003
Sail: Yr holl sefydliadau*

Adran 5

Yr hyn a wnaed gan Gyflogwyr i Ddatblygu eu Gweithlu

Mae'r adran hon yn ystyried graddfa'r hyfforddiant yn y sector hon a'r rhwystrau y mae cyflogwyr yn eu hwynebu wrth ddarparu hyfforddiant.

Roedd 58 y cant o sefydliadau yn y sector SSC Sgiliau Ased wedi ariannu neu wedi trefnu hyfforddiant i ffwrdd o'r gwaith yn y 12 mis diwethaf; mae hyn yn uwch na'r ffigwr o 53% ar gyfer Cymru gyfan. Roedd ychydig yn fwy tebygol na'r cyfartaledd i Gymru bod cyflogwyr yn y sector wedi cynyddu'r buddsoddiad mewn hyfforddiant i ffwrdd o'r gwaith dros y tair blynedd diwethaf, gyda 37 y cant yn nodi eu bod yn awr yn buddsoddi mwy o gymharu â 32 y cant yng Nghymru gyfan.

Efallai nad yw'n syndod, o ystyried y lefelau uwch o hyfforddiant yn y sector Sgiliau Ased, bod cyflogwyr yn y sector yn fwy tebygol o ddweud nad oeddent wedi dod ar draws 'unrhyw rwystrau' yn narpariaeth hyfforddiant. Yn yr un modd, roeddent yn llai tueddol i ddweud am rwystrau eraill, er bod tua chwarter ohonynt wedi crybwyll rhwystrau yn ymwneud â chost, a'r gost o fod staff yn absennol o'r gwaith ar gyfer yr hyfforddiant.

5.1 Rhwystrau i hyfforddiant

	Cymru	Sgiliau Ased
<i>Ymateb lluosog</i>	%	%
Cost hyfforddiant	26	24
Nid oedd hyfforddiant ar gael	6	5
Amser y dydd y cynhelir y cyrsiau	8	8
Methu fforddio i staff gael yr amser i ffwrdd o'r gwaith	31	28
Nid oedd yr hyfforddiant yn berthnasol i anghenion y busnes	6	6
Dim rhwystrau	32	35
Sail amhwysol	6020	168

*Ffynhonnell: Arolwg Sgiliau Generig Sgiliau Dyfodol Cymru 2003
Sail: Yr holl sefydliadau*

Gofynnwyd i gyflogwyr hefyd am eu hagwedd tuag at sgiliau a datblygu sgiliau yn eu sefydliadau. Yn y sector Sgiliau Ased, roedd 92 y cant o sefydliadau yn cytuno (yn gryf neu'n tueddu i gytuno) bod gan gyflogeion y sgiliau digonol i ddiwallu anghenion eu busnes; 82 y cant yn cytuno bod buddsoddiad mewn sgiliau wedi esgor ar fuddion i'r busnes a 92 y cant yn cytuno bod cael gweithlu medrus yn hanfodol i lwyddiant eu busnes.

Adran 6 Y Casgliad

Mae'r ymchwiliad uchod yn nodi bod yr anghenion sgiliau allweddol ar hyn o bryd yn cynnwys Llythrennedd, y gallu i Weithio fel tîm, i Ddangos menter ac i Ddeall anghenion cwsmer. Bydd SSC Sgiliau Ased yn datblygu cyfleoedd ar gyfer gwella'r fath sgiliau, drwy bartneriaeth â darparwyr yng Nghymru, a datblygu fframweithiau i'w defnyddio gan gyflogwyr fel ei gilydd. Defnyddir e-ddysgu hefyd er mwyn cefnogi'r fath ddatblygiad sgiliau.

Yn y dyfodol, bydd cyflogwyr yn gofyn am fwy o sgiliau lefel uwch mewn Deall anghenion cwsmeriaid a sgiliau TG, a chaiff trefniadau tebyg i'r rhai a ddisgrifir uchod eu datblygu ar gyfer yr angen hwn yn y tymor hwy. Bydd Sgiliau Ased hefyd yn gweithio gyda chyflogwyr i benderfynu ar y dulliau mwyaf priodol o fynd i'r afael â'r bylchau o ran sgiliau mewnol mewn ffordd hyblyg.

O ran anawsterau recriwtio a swyddi gwag anodd eu llenwi, mae'n bryder bod y cyflogwyr sy'n sôn am y fath anawsterau yn sector SSC Sgiliau Ased yn eu cael yn fwy na'r cyfartaledd i Gymru. Bydd Sgiliau Ased yn gweithio gyda Gyrfaedd Cymru a chyrff proffesiynol a masnachol perthnasol yng Nghymru i geisio hyrwyddo gyrfaedd yn y sector yn weithredol ac i godi ymwybyddiaeth am y swyddi gwag a'r cyfleoedd cyflogaeth ac i annog dechreuwyr newydd (rhai sy'n gadael ysgol/ coleg a phobl sy'n dod o sectorau eraill, fel ei gilydd).

Mae ymrwymiad amlwg y cyflogwyr i hyfforddiant yn ganfyddiad calonogol, ac fe'i croesawyd, ond gellir gwella ar hyn. Mae'n ganmoladwy bod 92% o gyflogwyr yn datgan bod cael gweithlu medrus yn hanfodol i lwyddiant eu busnes.

I gloi, cydnabyddir hefyd bod nifer fawr o bobl yn y sector sy'n gweithio i gyflogwyr *y tu allan* i'r sector, er enghraifft, arolygwyr sy'n gweithio i gwmnïau adwerthu mawr, a llawer mwy. Ni chynhwysir y bobl hyn yn y canfyddiadau arolwg uchod. Bydd rhoi cefnogaeth i'r fath unigolion drwy gydol eu gwaith yn her bwysig i Sgiliau Ased.